

Petr Sedláček (Brno)

POZEMKOVÉ KNIHY Z 18. STOLETÍ JAKO PRAMEN K POMÍSTNÍM JMÉNŮM V BOSKOVICÍCH. MINULOST – PROMĚNY – SOUČASNOST

18TH-CENTURY LAND REGISTERS AS A SOURCE OF ANOIKONYMY IN BOSKOVICE. THE PAST – THE CHANGES – THE PRESENT

This paper deals with the anoikonyms used in the municipal books (land registers) kept in the town of Boskovice during the years 1694–1790. The land registers contain information about transfers and sales of land and immovable property, but also about rights and obligations associated with them. Nowadays, these books are also used as an important source in genealogical research. This study contains a detailed analysis of all the forms of the anoikonyms, i.e. their forms used in the past, the changes of these forms and their present forms, and also a reflection of the old local names of the current urban topography. The article expands and complements older works focused on the history of Boskovice, including brief mentions about anoikonyms, and also builds on older studies about the land registers of Boskovice.

Key words

anoikonyms; Land Registers; town of Boskovice; 18th century; changes

Klíčová slova

pomístní jména; pozemkové knihy; Boskovice; 18. století; proměny

1. Úvod

O významu pozemkových knih coby písemného pramene úřední agendy již bylo napsáno mnohé.¹ Jejich prostřednictvím se badatelé otevírají možnost nahlédnout do historie městské a vrchnostenské správy, dobových majetkových poměrů poddaného lidu, hospodaření našich předků a hodnot tehdejších nemovitostí. Byť jsou pozemkové knihy diplomaticky kategorizované jako úřední knihy pro vnější potřebu (Hlaváček – Nový – Kašpar, 2002, s. 227), v poslední době slouží v pozici pramenů příležitostně genealogické povahy, což souvisí s doslova explozivním zájmem široké veřejnosti o tvorbu rodokmenů.

Vedle výše zmíněných údajů, které gruntovní (pozemkové) knihy přinášejí, nabízejí též pohled do historie dané lokality, kdy mohou reflektovat jak významné, obecné dějinné události, tak události regionální a místní. Zároveň jsou svědky

¹ Sedláček, 2019, s. 24–26; Sedláček, 2015b, s. 79–96; Chocholáč, 1993a, s. 51–61; Chocholáč, 1993b, s. 8–11; Gregorová, 1979, s. 277–317; Demčíková, 1970; Štarha, 1967, s. 200–205; Turčín, 1967, s. 98–101; Polák, 1966, s. 208–215; Volf, 1966, s. 50–127; Hanzal, 1964, s. 39–56; Procházka, 1963; Čechová – Hladík – Holl – Radimský – Volf, 1961, s. 6–16; Tichý, 1931.

růstu konkrétních měst či vesnic a jejich proměn. V této studii se zaměříme na další podstatné informace, které mohou pozemkové knihy předložit, a to na výskyt pomístních jmen, jejich někdejší podobu a proměny až po současný stav, resp. jejich zrcadlení v aktuálních názvech, k čemuž budeme využívat nejpoužívanější on-line mapový portál v České republice (Mapy.cz). Pramennou materii představují pozemkové knihy vedené v 18. století v poddanském městečku Boskovice,² konkrétně mezi lety 1694–1790. Toto období je zaznamenáno v třinácti knihách, z nichž sedm jsme v minulosti podrobili jak podrobnému popisu,³ tak i dílčím paleografickým rozborům,⁴ které jsou jakýmsi předstupněm k souhrnné práci o tomto materiálu.

Pomístním jménům v Boskovicích a přilehlém okolí byla dosud věnována pozornost spíše okrajově, zpravidla se jedná o krátké poznámky v rámci dějepisných⁵ či pramenných studií.⁶ Poněkud podrobněji se jim věnoval František Tichý, a to nejen v rámci kapitoly „Vysvětlení jmen některých polních tratí“ ve své práci „Vznik a vývoj města Boskovice“ (Tichý, 1922, s. 26–30). Adolf Vodáček ve své knize o vývoji, památkách a pověstech města vychází z Tichého práce a v kapitole věnované historii a rozvoji Boskovic připomíná někdejší názvy ulic (Vodáček, 1940, s. 5–11). Nejnověji a obsáhleji se některými pomístními jmény zabýval Petr Vítámvás, který zejména na základě map a plánů z boskovického muzejního depozitáře akcentuje spíše 19. a 20. století s nastíněním osobní vize pro současné pojmenovávání ulic ve městě (Vítámvás, 2015).

Jména pomístními neboli *anoikonymy* rozumíme názvy neobydlených objektů, vlastní jména neživých přírodních objektů a jevů na Zemi a toho člověkem vytvořeného objektu na Zemi, který není určen k obývání a je pevně fixovaný v krajině (definici srov. Pleskalová, 2017). Starším označením je *mikrotoponymum*. Tento druh vlastních jmen dále členíme na tzv. *hydronyma*, tj. názvy vod (např. moří, zálivů, jezer, rybníků, řek, přehrad, studánek, atd.), *oronyma*,⁷ tj. jména tvarů vertikální členitosti zemského povrchu i mořského dna (např. názvy pohoří, vrchovin, kopců, skal, údolí, rovin, atd.), *agronyma* čili *pozemková jména*, dříve označována jako *traťová jména*, tj. názvy jednotlivých pozemků obdělávaných (např. pole, louka, pastvina, apod.) i neobdělávaných (les, obora, atd.) a *hodonyma*, tj. jména

² O historii Boskovic vznikla celá řada prací, např. Baranok – Hlava – Reibl et al., 1999; Bránský, 1990; Stehlík, 1969; Hosák – Petrů – Skutil, 1969; Stehlík, 1965; Jurek, 1958; Jurek, 1963; Stehlík – Zlámal – Liška, 1955; Jurek, [bez datace]; Tichý, 1922. Z novějších obrazových publikací např. Kol. autorů, 2017; Filip, 2015.

³ Sedláček 2015b, s. 79–96; Sedláček, 2021b, s. 104–119.

⁴ Viz Sedláček 2020, s. 14–28; Sedláček, 2021.

⁵ Např. Bránský, 1990; Baranok – Hlava – Reibl et al., 1999; Vodáček, 1940.

⁶ Např. Musilová, 2013.

⁷ Podskupinu *oronym* tvoří tzv. *speleonyma*, tj. názvy jeskyní. (Srov. Pleskalová, 2017.)

dopravních cest (např. silnic, brodů, mostů, železnic, apod.). Poslední skupinu anoikonym tvoří vlastní jména kapliček, božích muk, křížů, balvanů, atd. Specifickou kategorií názvů jsou *urbanonyma*, kam řadíme jména ulic, náměstí a jiných veřejných prostranství (Pleskalová, 2017).

2. Urbanonyma

Městečko Boskovice se začalo rozrůstat okolo vlastního centra, dnešního *Masarykova náměstí*, kde původně stávaly domy se žudry, což dokládá zápis v pozemkové knize inv. č. 42: „Poněvadž při tomto domě žundr byl a zkasírován jest, pod tímto žundrem ale sklep se vynachází, ...“ (MZA Brno – SOkA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 42, fol. 76v–77r.). Pozemkové knihy ze sledovaného 18. století jsou dokladem označování náměstí coby rynku, např. „Zápis na dům Franze Strause, stolaře v rynku“ (MZA Brno – SOkA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 38, fol. 5r.). Pojmenování náměstí se měnilo hned několikrát, 1. ledna 1899 se přejmenovalo na počest výročí panování Františka Josefa I. na *náměstí Císaře Františka Josefa*. S rozpadem monarchie a rozkvětem samostatného státu se začalo nazývat *Masarykovým náměstím*. Válečné období přineslo změnu, která měla reflektovat německou svrchovanost, potlačovat češtví i odkaz prvního československého prezidenta. Z *Grosser Platz*, neboli *Velkého náměstí*, se po atentátu na zastupujícího říšského protektora stalo *Heydrichovo náměstí*. Po druhé světové válce se na krátko vrátilo původní, předválečné označení, ale již roku 1956 neslo jméno po Klementu Gottwaldovi, prvním komunistickém prezidentovi. Tři roky poté se jméno znovu měnilo, tentokrát na *Obránců míru*. Toto označení vydrželo s výjimkou kratičkého období během roku 1968, kdy mu byl navrácen přívlastek *Masarykovo*, až do roku 1990, kdy se již definitivně ustálil současný název (Vítámvás, 2015). Ze severní strany byl tvar rynku kopírován ulicí *Kobylí*, jejíž název je v pramenné materii rovněž hojně zmiňovaný: „Prodej gruntu v ulici Kobylí“ (MZA Brno – SOkA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 38, fol. 35r). Během historie došlo několikrát k jejímu přejmenování, konkrétně na *Koblížnou*, *Palackého* či *Rašínovu*, až se její označení ustálilo do současné podoby, *Kpt. Jaroše*. Východním směrem z náměstí vycházela ulice zvaná *Bělá*, později *Bělská* či *Vítězného února*, po roce 1989 *Sušilova*. V současné městské topografii se opět objevuje jak *Bělská ulice*, která odbočuje z *Dukelské ulice*, s níž je souběžná (Vítámvás, 2015), tak i *Bělá* jakožto označení pro městskou čtvrť (boskovickými často nazývanou *Mazurie*⁸) a říčku městem,

⁸ Název vysvětluje místní pověst s historickým podtextem, kterou následovně reprodukuje Bránský, 1990, s. 45: „Jednou z robotních povinností boskovických poddaných býval i hon na vlky ve valchovských lesích. Z toho důvodu si cvičili a chovali lovecké psy, zejména chrtý. Roku 1612 na masopustní pondělí šli boskovičtí sousedé na ‚rozkaz ouřední‘ na hon na vlky. Šel s nimi i Jiřík Bílek, člen ševcovského cechu. Když přišli za Boskovice ke Kockovu (statek

resp. touto částí protékající. Pozemkové knihy označení *Bělá* uvádějí často, avšak nejčastěji v souvislosti se stejnojmennou říčkou, což si níže doložíme. Pohlédneme-li do pramene staršího, rychtářské knihy vedené v letech 1556–1667 (MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 35),⁹ tak k roku 1600 je zmiňován „Prodej gruntu na Bělé“ (MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 35, fol. 72r). Na západ vedla z náměstí ulice *Německá*, v pramenech opět hojně frekventovaná: „Zápis na grunt France Slováka v Německé ulici ležící“ (MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 38, fol. 19r). I v tomto případě došlo k několika změnám v názvosloví. Původní označení nejspíše reflektovalo obydlí původně německými lidmi (Vodáček, 1940, s. 8), pozdější směr k Brnu, odtud tedy *ul. Brněnská*. Rok 1892 přinesl změnu na *ul. Komenského*, čímž boskovičtí uctili 300. výročí jeho narození (Vítámvás, 2015). Severním směrem se z náměstí vcházelo do ulice *Chloustné*, jejíž název je odvozen od někdejší studánky, z níž v těch místech voda „chloustala“, čili prýštila (Vodáček, 1940, s. 5). Výskyt této lokality lze doložit na mnoha příkladech napříč pozemkovými knihami, za všechny příklady alespoň „Zápis na grunt Jiříka Vikuše, v Chlausnej ulici protiv malýmu kostelíčku Všech svatých“ (MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 38, fol. 26r). Pramená podoba tohoto anoikonyma kolísá i do formy *Chlaustná*, *Klaustná* či *Klausná*. Adolf Vodáček podotýká, že starší obyvatelé města ještě na počátku 40. let 20. století užívali výrazu *Klósna ulice* (Vodáček, 1940, s. 6). Podobně jako u jiných ulic (např. *Německé*, *Žabokrký*, *Kobyli*), tak i v případě *Chlaustné* došlo kolem roku 1870 k jejímu přejmenování (Vítámvás, 2015). Nově se nazývala ulicí *Jevíčskou*, neboť směřovala z Boskovic k tomuto městečku. O pár let později, 16. září 1898, se název znovu měnil, tentokrát na *Havlíčkovu* ulici. Následující století přineslo další změny: z původně *Chloustné ulice* se postupně stala *Fučíkova*, poté *17. listopadu* a od křižovatky se Sokolskou ulicí pokračovala coby *Havlíčкова*.

Na ulice, které vycházely z náměstí a jež jsme si právě popsali, se napojovala síť dalších ulic. Budeme-li postupovat od východu, tak k ulici *Bělé*, *Bělské* či *Sušilové* se nad radnicí připojovala ulice *Hradská*, na níž dodnes stojí rezidence, vybudovaná jako vhodnější sídlo vrchnosti za dob Dietrichštejnů. V pozemkové knize

na Čížovkách), jel nějaký sedlák z městečka k Valchovu se saněmi, vedle nichž běžel jeho pes. Švec Bílek se prý obával, aby pes nevběhl do lesa a nepoplašil vlky, a proto se po psu rozehnal sekerou a ‚trefunkem uhořel a psa toho nechtíce zabil‘. Ševcovský cech za to Bílka vyloučil z cechu a zakázal mu provozovat řemeslo. Bílek se odvolal k vrchnosti a pan Václav Morkovský ze Zástřízl rozhodl, že tak Bílek učinil nesvévolně a nerad, a že mu to nikdo nesmí pod pokoutou desíti kop grošů vyčítat. Protože zabítý pes se jmenoval *Mazur*, dostalo se nejprve Bílkovi a pak i ostatním obyvatelům Bělé přezdívky *Mazuráci* a čtvrti se začalo říkat *Mazurie*. Tento incident z r. 1612 jistě přispěl k tomu, že Václav Morkovský 28. září 1615 zrušil povinnost boskovických chovat chrtý a jiná zvířata a cvičit je k lovu vlků.“

⁹ O knize více Sedláček, 2012, s. 16; Sedláček, 2016b, s. 43–60.

inv. č. 43 se můžeme dočíst např. o zápisu „na chalupu pod rezidencí [v] Hradský ulici“ (MZA Brno – SOKa Blansko, AM Boskovice, inv. č. 43, fol. 31r). Ve výše zmíněném roce 1898 se tato ulice přejmenovala k oslavě zdejší vrchnosti na *Mensdorffovo koliště* (Vodáček, 1940, s. 9; Vítámvás, 2015). Později se navrátila k původní podobě, byť lehce pozměněné na *Hradní ulici*. Ještě dál východním směrem se z *Bělské ulice* odbočovalo do *Žlebu*, místa hojně frekventovaného ve zkoumané materii: „zápis na mlejn pod zámekem na vodě Bělej ve Žlebě“ (MZA Brno – SOKa Blansko, AM Boskovice, inv. č. 40, fol. 203r) či obdobný záznam z roku 1778, kdy si František Ambrož nechal zapsat „mlejn na Bělé ve Žlebě pod boskovským zámekem ležící“ (MZA Brno – SOKa Blansko, AM Boskovice, inv. č. 40, fol. 246v), přičemž zámekem se myslí boskovický hrad, protože budova současného zámku byla postavena až v letech 1819–1826 (Vodáček, 1940, s. 35). V roce 1898 se *Žleb* pojmenoval jako ulice *Podhradí* (Vítámvás, 2015) a tento název je dodnes užíván. Ke *Kobyli ulici* byla připojena *Růžová ulice*, dobově nazývaná *Rózienná* či *Rožená*, *Růžená* i moderně *Růžová*. Název vycházel nejspíše z barvy křemene, jenž se tu nalézal (podrobněji Tichý, 1922, s. 7; Vodáček, 1940, s. 6; Bránský, 1990, s. 65), avšak nelze vyloučit i ironické pojmenování pro neupravenou ulici nedobré pověsti (David, 2017). Pozemkové knihy dokládají různé varianty jejího pojmenování: „Zápis na grunt Filipa Krejčího, ševce v Růžené ulici ležící“, „Zápis podsedku v Roženny ulici“ (MZA Brno – SOKa Blansko, AM Boskovice, inv. č. 38, fol. 119r, 150r), „zápis na chalupu v Růžovej ulici“ (MZA Brno – SOKa Blansko, AM Boskovice, inv. č. 43, fol. 16r). Opět roku 1898 došlo ke změně jména na *Hálkovu ulici*, později ještě na *Bezručovu*, přičemž *Hálkovou ulici* se dnes nazývá kratší ulice odbočující na východ z Bezručovy. Původní označení *Růžová* však v urbanonymech Boskovic zcela nezaniklo. Ještě po polovině 20. století stála v dnešní Bezručově ulici obecná škola nazývaná *Růžová*. V současné době navazuje na Bezručovu ulici na východ orientované prostorné náměstí, nazývané rovněž *Růžové*. Kdysi Německou ulici křížovaly tzv. *Žabokrky*, totiž ulice nazvaná podle „krkání“ žab, jež se ozývalo ze zde protékajícího potůčku (Tichý, 1922, s. 7). Pozemková kniha inv. č. 40 dokladuje „zápis chalupy v Žabokrkách“ (MZA Brno – SOKa Blansko, AM Boskovice, inv. č. 40, fol. 146v) nebo kniha inv. č. 42, kde je zaknihováno, jak si roku 1776 „malej domek v Žiabokrkách“ koupil Jakub Koss, „voják od slavného císařsko-královského Stary-Collaredo Infanterie Regimentu pod prvního majora titulo plenissimo pana Svaté římské říše, hraběte z Disbachu Compagniy.“ (MZA Brno – SOKa Blansko, AM Boskovice, inv. č. 42, fol. 147v). V současném označení této lokality nacházíme pouze odkaz na někdejší potůček: *Vodní ulice*. Dlužno dodat, že za křižovatkou s ulicí Sokolskou pokračují původní *Žabokrky* coby ulice *Dr. Svěráka* a následuje křižovatka s Komenského ulicí, tj. kdysi *Německou* a *Brněnskou* (Vítámvás, 2015). Další často v pramenech uváděnou lokalitou je *Doubravská ulice*, dle J. Bránského ještě dříve *Židovská* nazývaná (Bránský, 1990, s. 43), situovaná na jižní straně města. „Zápis na grunt Jana Eliáše v Doubravské

ulici mezi Židy ležící“ (MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 38, fol. 99r) napovídá, že tato ulice směřovala do židovského ghetta směrem západním, na východ pak vedla k obci Doubravice nad Svitavou. I u této ulice se jméno měnilo. V často uváděném roce 1898 se začala nazývat *Bílkovou* ulicí, na počest významného pedagoga a boskovického rodáka, Petra Bílky. V duchu socialistického zřízení došlo k přejmenování na ulici *Zápotockého*, v současnosti jde opět o *Bílkovu* ulici. Sluší se dodat, že horní část někdejšího ghetta, jež dříve spadalo do ul. *Doubravské*, je pojmenováno jako ul. *Plačková* podle rabína Abrahama Plačka (Bránský, 1990, s. 46). Pozemková kniha inv. č. 38 eviduje k roku 1697 „prodej gruntu ležícího proti masným krámům“ (MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 38, fol. 51r.), které sice v oficiální městské topografii nefigurují, avšak pro místní obyvatele jde o zcela známý pojem. Podotkneme, že mapový portál Mapy.cz místo někdejších židovských masných krámů připomínají.¹⁰ V pramenném materiálu však můžeme narazit na anoikonymum, jehož místní určení můžeme předpokládat, avšak dnes již ne zcela přesně lokalizovat. Příkladem je záznam „na testírovaný robotní 2/4 grunta od svého otce Jakuba Řehořka, ležící [v] ulici Všech svatých“ (Viz MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 43, fol. 42r). Je jisté, že předmětná nemovitost, resp. též ulice, byla situována v okolí kostelíka Všech svatých. Přesnější umístění však neznáme.

3. Hydronyma, agronyma a jiná pomístní jména

Pozemkové knihy nereflektují pouze pomístní jména města, ale rovněž anoikonyma z jeho bezprostředně přilehlého i vzdálenějšího okolí. V případě lokalit, které řadíme do první vzdálenosti, tedy blízkého okolí, podotkneme, že v současné době již nejde o mimoměstskou oblast, nýbrž o místa, která jsou součástí Boskovic, obvykle zastavěná. Jedná se však rovněž o lokality, které jsou v dnešní době již místně neidentifikovatelné, nelze je lokalizovat, avšak mnohé z nich jsou evidovány ve Slovníku pomístních jmen na Moravě a ve Slezsku.¹¹ Místně se nepodařila dohledat např. jména v *Srstkách* (MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 43, fol. 251r), na *Habrůvkách* (MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 43, fol. 92v), u *Třech hrušek* (MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 43, fol. 237r) nebo padělek od *Pastvišné k Hudišné cestě* (MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 43, fol. 146r), na pastvisku v *Klínkách* (MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 43, fol. 185v), „vejsevky“ u *Muchovýho kříže* (MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 43, fol. 198v), *Pod Kaplanky* (MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 43,

¹⁰ GPS souřadnice místa: 49.4867297N, 16.6586683E.

¹¹ Pomístní jména z oblasti Boskovic srov. Slovník pomístních jmen na Moravě a ve Slezsku.

fol. 59r) či různé druhy nemovitostí podél *pánskej roli* (Viz MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 40, fol. 38v). Nejasné je rovněž místo uvedené v zápise z roku 1782, kdy jistý Pavel Sedlák zdědil „uxoris nomine¹² s svoji manželkou Rosálijou jednu roli u *Vobůrek*.“ (Viz MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 43, fol. 273r).

Hydronymum je v rámci pozemkových knih zastoupeno nejčastěji názvem říčky *Bělá*, která pramení nedaleko Pavlovského Dvora,¹³ mezi Benešovem a Bukovou, přibližně 14 km od Boskovic, a protéká místní stejnojmennou částí, aby následně její tok skončil soutokem se Svitavou u Lhoty Rapotiny. Příkladem ze zkoumaného archivního materiálu je např. výše uvedený zápis na mlýn „na vodě Bělej“ (MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 40, fol. 203r). Oblast podél říčky *Semíč*, která teče přibližně 4 km severně od Boskovic, je v naší materii rovněž reflektována, např. zápisem v knize inv. č. 43 na „zděděnou roli *Na Semíčích*“ (MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 40, fol. 250r), což je v mapách dodnes užívaný název.¹⁴ Nedaleko této oblasti se nachází další místa, jejichž jména jsou v pozemkových knihách uvedena. Zaznamenán je „kus svobodné roli *V Dolnicích*“ (MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 43, fol. 165r) či „kus roli *V Hudiškách*“ (MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 43, fol. 168v). Zatímco první z uvedených pomístních jmen je v současných mapách uvedeno (přesné umístění pomocí GPS souřadnic přináší níže přiložená tabulka), druhé tam nefiguruje, avšak s největší pravděpodobností leží v těsné blízkosti osady *Hodiška*, resp. v oblasti polí východně od ní, zvané *U Hodišky*. Necelého půl kilometru jihovýchodně od lokality *V Dolnicích* se nachází další agronymum, s kterým se v pozemkových knihách hodně pracuje, totiž *Chlaustné*, např. prodej chalupy v Boskovicích, k níž patřily čtyři osminy „vejsevku role v *Klaustným*“ (MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 43, fol. 5v). Tato oblast je uvedena též v kronice Antonína Johanna Pardubského, a to v souvislosti se zázračnými účinky vody v kašně „v Klausným“, kdy se po omytí touto vodou v roce 1731 (MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 108, fol. 235r) vrátil zrak jistému Židovi, Jakubu Poláčkovi, což o šest let později potvrdil také lazebník a ranhojič Johann Kröll. Ten pak na znamení četných zázračných účinků odkoupil kus pole kolem studánky a nad ní dal postavit kapličku zasvěcenou sv. Otýlii,¹⁵ která dala pojmenování *U Otylky* celé lokalitě v její blízkosti. Jihozápadně odtud,

¹² Jménem své manželky.

¹³ Pramen má GPS souřadnice 49.5125067N, 16.7852383E.

¹⁴ *Na Semíčích* je lokalita podél říčky *Semíč*, jižně od obce Bačov, GPS souřadnice: 49.5226350N, 16.6381283E.

¹⁵ O kapličce sv. Otýlie podrobněji Šponer, 1970, s. 14–15. K tématu podává bližší informace také Mlateček, 1986, s. 15–16. K uvedenému zápisu z r. 1731 v kronice Ant. Joh. Pardubského podrobně též Sedláček, 2014, s. 19.

směrem k Chrudichromům, se nachází další frekventovaná oblast, jejíž název zní *Krajovánky*. Toto pozemkové pomístní jméno neboli jméno polní trať lze doložit na zápisu v knize inv. č. 43, in folio 296r, kde je „připis na roli Janovi Kořínkovi na Krajováncích“ (srov. MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 43, fol. 296r). Ještě více na jihozápad leží *Janovy doly*, kterýžto název je pravděpodobně odvozen od jistého zemana Jana z Chrudichrom, kterému pole v daném místě patřila. Písemná zmínka o *Janových dolech* spadá již do roku 1539 (Tichý, 1922, s. 26). V okolí Chrudichrom byla i dnes místně neidentifikovaná oblast „*V Kroužkách*¹⁶ *za Chrudichromy*“ (MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 43, fol. 94v). U této obce ještě zůstaňme v souvislosti se záznamem „Kup a zápis rolí na 2 ½ měřice vejsevku od chrudichromské cesty až k chrudichromským hranicám“ (MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 43, fol. 252r). Za povšimnutí stojí dobové označení cesty, vypovídající o jejím směru, ve srovnání s nynější silnicí, resp. ulicí *Chrudichromskou*, pojmenovanou taktéž podle obce, do níž vede. Jihovýchodně od Chrudichrom se do výšky 451 m n. m. zvedá kopec Habří, na jehož úpatí směrem k městu Boskovice je oblast dodnes nazývaná *Vinohrádky* a doložit si ji můžeme např. zápisem „na roli na Vinohrádkách“ z roku 1782 (MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 43, fol. 271r). O šest let dříve koupil Jakub Šafař „rolí *pod Habřím*“ (MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 43, fol. 155v). Toto anoikonymum mapový portál Mapy.cz neuvádí, avšak v blízkosti uvedeného kopce se nachází *Zahabří* a *Za Habřím*. Jižně od Habří je vrchol Rovná (446 m n. m.), kolem něhož se rozprostírá stejně nazvaný les, ve kterém byl roku 1833 postaven lovecký zámeček, *biedermeierovská myslivna* (Jurek, b. d., s. 17). V roce 1774 je v pozemkové knize zaznamenán zápis na „kus svobodné roli na 1 měřici vejsevku v *Rovně*“ (MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 43, fol. 124v). Směrem k městu se nachází Šibeniční hůrka, zmiňovaná prakticky ve všech publikacích zaměřených na historii Boskovic v souvislosti s hrdelním právem, jakožto místním popravištěm pro muže. Prameny tuto polní trať dokládají například jako „*pod Spravedlností*“ (MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 43, fol. 308r), či ojediněle „*u Šibeniční horky*“ (MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 43, fol. 165v), kde se promítá i nářeční hledisko. V současné době již toto anoikonymum není ani mezi boskovickými příliši užívané a ani Mapy.cz jej nereflektují. Folio 178v v pozemkové knize inv. č. 43 přináší agronymum, které je dosud mezi místními občany hojně užívané: *Pod Oborou*, kde se dvou kousků rolí ujal roku 1778 Franc Barák (MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 43, fol. 178v). Neméně zajímavé jsou záznamy vyhotovené v rozmezí folií 195v až 196r, kde se transakcí

¹⁶ Toto pomístní jméno je evidováno ve Slovníku pomístních jmen na Moravě a ve Slezsku, avšak nelze je lokalizovat.

s nemovitostmi účastnila „Pilská mlynářka“, z čehož lze usuzovat, že pocházela z mlýna v Pilském údolí, dnes přírodní lokalitě vyhledávané pro sport i odpočinek. Pokračujeme-li na východní konec města, dostáváme se do oblasti polí severně pod kopcem Lipka (563 m n. m.), která se nazývají *Milánovy* a jde o agronymum často uváděné v rámci zkoumaných pramenů, např. „kus roli 6/8 vejsevku na Milánově“ (MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 43, fol. 256r). Název této lokality určil v moderních dějinách města jméno nové ulice *Milánovy*. Severovýchodně odtud se rozprostírá les *Doubravy*, místními obyvateli takto nazývaný, a pod ním místo *Dva dvory* (dříve též „Zweihoř“), původně dvory patřící vrchnosti.¹⁷ Obě tato jména dokládá zápis, v němž „Franz Ferolík ukoupil od Josefa Hrádkovského kus svobodné roli u Doubrav, vedle Jakuba Šafáře nad kopaninou obecní, táhnoucí ke Dvům dvorům a vedle obecního lesa Doubravy ležící“ (srov. MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 43, fol. 111r). Současným urbanonymem v Boskovicích jsou tzv. *Čížovky*, dnes jedna ulice ve východní části města, avšak ještě před několika málo desítkami let celá čtvrť. Svým názvem odkazují na někdejší polní trať, jejíž jméno je památkou na majitele podsedku, jistého Čížka (Tichý, 1922, s. 28). Prameny tuto lokalitu uvádějí ve velké míře. Jako příklad si uvedeme přepis na roli „ležící od *Hliník* k *Čížuvkám*“ (MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 43, fol. 289r),¹⁸ který jednak odráží nářeční situaci (záměnu *o > u*) a jednak zmiňuje další agronymum, jehož dnešní umístění je nejasné. František Tichý lokalizuje *Hliníky-přísadniska* nalevo od cesty od hřbitova¹⁹ do *Doubrav* (Tichý, 1922, s. 28). Oblast zvaná taktéž *Hliníky* se nacházela na západě města, kde je dnes průmyslová zóna a odkazem na někdejší název je stejnojmenná ulice. Severně od *Čížovek* se pozvolna zvedá *Červený vrch*, jehož jméno je dle F. Tichého odvozeno od barvy tamního pískovce (Tichý, 1922, s. 28), A. Vodáček se domnívá, že odkazuje na hrdelní právo a s ním spojené popraviště (Vodáček, 1940, s. 11), avšak to není na tomto místě pramenně doloženo. Desítky zápisů v pozemkových knihách uvedený vrch zmiňují, např. zápis Pavla Sedláka na ukoupenou roli od Johanna Prchala „ležící na Červeném vrchu k Radovému žlípku“ (MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 44, fol. 1v). Boskovičtí tohoto názvu výjimečně užívají, byť v současné době je upozaděno neoficiálním označením *U Hřbitova*, který byl zbudován na tomto vrchu, stejně jako sběrný dvůr, u něhož se rozkládá parkoviště *Červený vrch*. Výše citovaný zápis demon-

¹⁷ K tomu podrobněji Hosák, 1936, s. 43–51.

¹⁸ Oblast zvaná *Hliníky* je dnes průmyslovou zónou města. Odkaz na pomístní název představuje název ulice *Hliníky*. *Čížovky*, resp. *Čížovky* jsou východní částí města, kde se nachází jak stejnojmenná ulice, tak i televizní vysílač s týmž názvem.

¹⁹ Jde o starý hřbitov u kostelíka *Všech svatých*, pohřbívalo se zde do roku 1947. Prostor původního hřbitova byl v období 1993–1998 přeměněn na park.

struje další pomístní jméno, *Radův žlíbek*, jenž nese jméno po svém majiteli.²⁰ Portál *Mapy.cz* tento název reflektuje. Nedaleko *Radova žlíbku* se nachází oblast *Lipníky*, kde roku 1773 koupil Jiřík Příbyl kus svobodné roli (MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 43, fol. 112r). Od tohoto agronoma je odvozeno i urbanonymum *K Lipníkům*, tedy název ulice, která vede tímto směrem. Nedaleko odtud najdeme pozemková jména *Na Bahnech* (v pramenech *Na Bahnách*) a *Zadní Bahna*, která spolu s dalšími, *Přední Bahna* a *Prostřední Bahna*, dohledáme v pozemkové knize inv. č. 43 (fol. 91r, 95v, 112v, 135r, 181r.), přičemž poslední dvě agronyma se v dnešních mapách nevyskytují. Na sever od *Červeného vrchu* jsou pole, která se nazývají *V Dílech* (v pramenech *V Dílich*), kde byl roku 1777 prodán kus svobodné roli (MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 43, fol. 169r). F. Tichý vysvětluje jméno rozdělením polí na díly mezi velkostatek a obyvatele Boskovic po zániku osady Střelice, jež byla situována v této oblasti (Tichý, 1922, s. 28). Mezi *Krajovánky* a *Radovým žlíbkem* jsou *Prašnice*, pole pojmenovaná po Prašinci, jejich majiteli, který bydlel v Žabokrcích (Tichý, 1922, s. 29). F. Tichý upřesňuje, že správná podoba tohoto agronyma zní „Prašince“, což lze v některých případech pramenně podpořit, avšak už v 18. století se častěji píše jako „Prašnice“. V mapách nalezneme také tuto podobu. Přibližně kilometr severovýchodně odtud leží *Panina louka*, kdysi zvaná *Louka Páně*,²¹ často skloňované pomístní jméno v rámci zkoumaných knih (MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 43, fol. 238r). *Mapy.cz* pod názvem *Panina louka* reflektují rybník poblíž *Sudického dvora*, v jehož okolí byla někdejší polní trať. Posledním anoikonymem, které zmíníme, je *V Boří* (MZA Brno – SOKA Blansko, AM Boskovice, inv. č. 43, fol. 97v), místo, které je dnes těžko lokalizovatelné, neboť s ním nepracuje žádná studie, ani současná mapa. Jména *Boří* či *Pod Bořím* jsou v současné topografii umístěna na samotný východní konec Boskovic, v lese pod obcí Valchov. Lze se tedy domnívat, že někde v této oblasti se daná trať nacházela.

V níže přiložené tabulce zohledníme všechna výše popsaná jména ve dvou, resp. třech skupinách (urbanonyma, hydronyma a agronyma). Sledovat budeme historické názvosloví, ale též jeho eventuální proměny a současný stav. Pro lepší místní zařazení uvádíme také GPS souřadnice příslušných lokalit. Hvězdičkou označujeme ta místní či pomístní jména, která se v naší pramenné materii přímo nevyskytují, avšak jsou zmíněna v dřívějších pracích autorů, kteří se v různém rozsahu tematice boskovických anoikonym a toponym věnovali. V případě nelokalizovaných míst vyplňujeme příslušné rubriky pomlčkou, případně otazníkem, existuje-li nějaký konkrétnější předpoklad jeho lokalizace.

²⁰ O tom podrobněji Tichý, 1922, s. 29. K *Radovému žlíbku*, *Radův žlíbek* více Šponer, 1970, s. 11.

²¹ K *Panině louce* blíže např. Boháček, 1968, s. 6–7.

Pomístní jména			
Urbanonyma			
Pozemkové knihy / minulost	Proměny	Současnost	GPS
<i>Albánie</i> * ²²	---	ul. <i>Sadová, Jiráskova, Tyršova, Bedřicha Smetany, Družstevní, Štefánikova a Na Dolech</i>	49.4930369N, 16.6600683E
<i>Bělá / Mazurie</i> * ²³	<i>Bělská ul., ul. Vítězného února</i>	<i>Sušilova ul. / čtvrť Bělá</i>	49.4864153N, 16.6626917E; 49.4831589N, 16.6764139E
<i>Doubravská ulice</i> ²⁴	<i>Zápotockého ul.</i>	ul. <i>Bílková a Plačkova</i>	49.4870567N, 16.6559947E; 49.4866328N, 16.6603547E
<i>Habeš</i> *	---	ul. <i>Podlesí</i>	49.4812478N, 16.6846386E
<i>Hradská ul.</i>	<i>Mensdorffovo koliště</i>	<i>Hradní ul.</i>	49.4862314N, 16.6616508E
<i>Chloustná / Klósná ul.</i>	<i>Jevíčská ul., Havlíčkova, Fučíkova a Havlíčkova</i>	ul. <i>17. listopadu a Havlíčkova</i>	49.4902708N, 16.6623911E; 49.4917875N, 16.6626314E
<i>Kirchmannova ul.</i> * ²⁵	---	ul. <i>Lidická</i>	49.4871925N, 16.6646303E
<i>Kobylí ul.</i>	ul. <i>Koblišná, Palackého, Rašínova</i>	ul. <i>Kpt. Jaroše</i>	49.4885203N, 16.6610092E
<i>Mánesova ul.*</i>	<i>Leninova ul.</i>	<i>Mánesova ul.</i>	49.4887733N, 16.6493642E
<i>Na Balkáně</i> * ²⁶	---	ul. <i>Boženy Němcové</i>	49.4937839N, 16.6655786E
<i>Na Zahradách</i> *	ul. <i>Velenova, Zástřizlova, Dietrichštejnova</i>	ul. <i>Velenova, Zástřizlova, Nerudova, Žerotínova</i>	49.4859806N, 16.6572600E
<i>Německá ul.</i>	<i>Brněnská ul.</i>	<i>Komenského ul.</i>	49.4891503N, 16.6566833E
<i>Nová ulice</i> *	---	<i>Slovákova ul.</i>	49.4882183N, 16.6556181E
<i>Riegerova ul.*</i>	---	<i>Švermova ul.</i>	49.4899594N, 16.6566522E
<i>Rynek</i>	<i>náměstí Císaře Františka Josefa, Masarykovo nám., Velké náměstí, Heydrichovo nám., Masarykovo nám., Gottwaldovo nám., nám. Obránců míru</i>	<i>Masarykovo náměstí</i>	49.4877814N, 16.6601167E

²² Pod tímto názvem označována síť ulic postavených po roce 1920. (Srov. Vítamvás, 2015; dále srov. *Albánie* ve Slovníku pomístních jmen na Moravě a ve Slezsku.)

²³ K lidovému označení *Mazurie* blíže poznámka č. 14.

²⁴ Dle J. Bránského ještě předtím zvaná *Židovská* (Bránský, 1990, s. 43).

²⁵ Ulice pojmenována na počest starosty města (Vodáček, 1940, s. 11).

²⁶ K původu tohoto označení blíže Vítamvás (2015); dále srov. Vodáček (1940, s. 10).

<i>Rožienná / Roženná / Růžená, Růžová ul.</i>	<i>Růžová ul., Hálkova ul.</i>	<i>Bezručova ul., tato ul. vede na Růžové náměstí</i>	49.4892519N, 16.6592997E; 49.4892519N, 16.6592997E
<i>Sokolská ul.*</i>	<i>Gottwaldova ul.</i>	<i>Sokolská ul.</i>	49.4920628N, 16.6547717E
<i>Štefánikova ul.*</i>	<i>ul. Lidových milicí</i>	<i>Štefánikova ul.</i>	49.4952517N, 16.6577433E
<i>V Bráně*</i>	<i>Zborovská ul.</i>	<i>Zborovská ul.</i>	49.4873786N, 16.6596908E
<i>Ve Žlebě</i>	<i>ul. Podhradí</i>	<i>ul. Podhradí</i>	49.4828564N, 16.6642183E
<i>Všech svatých</i>	---	<i>přibližně okolí ul. Hybešova</i>	49.4905233N, 16.6625939E
<i>Za Jatkami*</i>	---	<i>Janáčkova ul.</i>	49.4873375N, 16.6468419E
<i>Žabokrky</i>	<i>Vodní ul.</i>	<i>ul. Dr. Svěráka a Vodní</i>	49.4915492N, 16.6552297E; 49.4923992N, 16.6554572E

Hydronyma + agronyma a jiná anoikonyma

Pozemkové knihy / minulost	Současnost	GPS
<i>Bělá</i>	<i>Bělá</i>	49.4834447N, 16.6855806E
<i>Červený vrch</i>	<i>Červený vrch (parkoviště)</i>	49.4946328N, 16.6804661E
<i>Čížovky / Čížuky</i>	<i>ul. Čížovky</i>	49.4855797N, 16.6715803E
<i>Doubravy</i>	<i>Doubravy</i>	49.4967247N, 16.6884247E
<i>Dva dvory (Zweihoff)</i>	<i>ul. Dva dvory</i>	49.4909447N, 16.6893003E
<i>Habrůvky / na Habrůvkách</i>	---	---
<i>Hliník</i>	<i>ul. Hliníky</i>	49.4922619N, 16.6451467E
<i>Holíkov*</i>	<i>Holíkov²⁷</i>	49.4630203N, 16.7019181E
<i>Hudišná cesta</i>	---	---
<i>Chrudichromská cesta</i>	<i>Chrudichromská ul.</i>	49.4987928N, 16.6424172E
<i>Janovy doły</i>	<i>Janovy doły</i>	49.5040825N, 16.6422114E
<i>v Klousným</i>	<i>Chloustné</i>	49.5163708N, 16.6523022E
<i>Krajovánky</i>	<i>Krajovánky</i>	49.5086083N, 16.6489061E

²⁷ Na kopci *Holíkov* (665 m n. m.) byla zaniklá osada téhož jména. (Srov. Tichý, 1922, s. 30.)

<i>pod Kaplanky</i>	---	---
<i>Lipníky</i>	<i>U Lipníků, ul. K Lipníkům</i>	49.5041606N, 16.6776486E; 49.4940236N, 16.6662094E
<i>Mezihoří*</i>	--- ²⁸	---
<i>Milánovy / na Milánově</i>	<i>Milánovy, ul. Milánovy</i>	49.4789203N, 16.6776958E; 49.4785131N, 16.6807944E
<i>Mordovánky*</i>	?; v blízkosti <i>Mordovánské studánky</i>	49.5052167N, 16.6847167E
<i>u Muchovýho kříže</i>	---	---
<i>Na Bahnách</i>	<i>Na Bahnech</i>	49.5016728N, 16.6861367E
<i>Panina louka</i>	<i>rybník Panina louka</i>	49.5158950N, 16.6717478E
<i>Pastvišná cesta</i>	---	---
<i>Pilská</i> [ve spojení <i>Pilská mlynářka</i>] ²⁹	<i>Pilské údolí</i>	49.4789886N, 16.6533414E
<i>Pod Habřím</i>	?; v blízkosti kopce <i>Habří</i>	49.4950881N, 16.6323636E
<i>Pod Oborou</i>	?; pravděpodobně pod lesem zv. <i>Obora</i> , dnes označení <i>Pod Oborou</i> užíváno pro oblast ulic <i>Slovákova, Bílkova</i>	49.4850717N, 16.6534800E
<i>pod Spravedlností /</i> <i>u Spravedlnosti</i>	přibližně okoli ul. <i>Rovná, Luční</i>	49.4860831N, 16.6392994E
<i>Prašnice / Prašince</i>	<i>Prašnice</i>	49.5061339N, 16.6597894E
<i>Prostřední Bahna</i>	?; pravděpodobně v oblasti na <i>Bahnech</i> , kde jsou i <i>Zadní Bahna</i>	49.5013036N, 16.6877844E
<i>Přední Bahna</i>	?; pravděpodobně v oblasti na <i>Bahnech</i> , kde jsou i <i>Zadní Bahna</i>	49.5013036N, 16.6877844E
<i>Radův žlíbek</i>	<i>Radův žlíbek</i>	49.5025247N, 16.6733592E
<i>Rovná</i>	v blízkosti lesa <i>Rovná</i>	49.4803153N, 16.6283811E
<i>na Semičích</i>	<i>Na Semičích</i>	49.5226308N, 16.6382386E
<i>Srák*</i>	<i>Srák</i> ³⁰	49.4815300N, 16.6504392E
<i>Šebeniční horka</i> [Šibeniční]	již zřídka zvaná <i>Šibeniční horka</i>	49.4849183N, 16.6328914E

²⁸ F. Tichý identifikuje *Mezihoří* jako pole pod *Rovnou*, kudy vede železniční trať. (Srov. Tichý, 1922, s. 29.)

²⁹ V *Pilském údolí* se mimo pily nacházely i mlýny. Je pravděpodobné, že označení „*Pilská*“ odkazuje právě na její původ.

³⁰ *Srák* je pojmenování kopce (459 m n. m.), na jehož úpatí se nachází židovský hřbitov, starší generací lidově označovaný rovněž *Srák* či *Sráček*. (Srov. Bránský, 1990, s. 45.)

<i>U Střelec*</i> [zaniklá osada]	... ³¹	?; přibližně 49.4957539N, 16.6719569E
<i>U Třech Hrušek</i>	---	---
<i>V Boři</i>	?; pravděpodobně v blízkosti <i>Pod Boři</i>	49.4837781N, 16.6892200E
<i>V Dílich</i>	<i>V Dílech</i>	49.4976339N, 16.6748103E
<i>V Dolnicích</i>	<i>V Dolnici</i>	49.5195219N, 16.6442833E
<i>V Hudiškách</i>	?; patrně <i>U Hodišky</i>	49.5202686N, 16.6375350E
<i>V Klínkách</i>	---	---
<i>V Kroužkách u Chrudichrom</i>	---	---
<i>V Srstkách</i>	---	---
<i>Vejšťice*</i>	<i>Vejšťice</i> ³²	49.5125444N, 16.6863389E
<i>Vinohrádky</i>	<i>Vinohrádky</i> , ul. <i>Vinohrádky</i>	49.4933017N, 16.6368811E; 49.4922842N, 16.6383403E
<i>Vobůrky</i>	---	---
<i>Zadní Bahna</i>	<i>Zadní Bahna</i>	49.5012936N, 16.6885914E
<i>Zlatník*</i>	<i>Zlatník</i> ³³	49.4771956N, 16.6620883E

4. Závěr

Pozemkové knihy mohou být mylně považovány za nezajímavý či jednotvárný úřednický písemný materiál, avšak se vzrůstajícím zájmem o genealogii a pátrání po vlastních předcích se ukazuje, kolik důležitých informací dokážou nabídnout. Náš příspěvek ukazuje význam tohoto archivního pramene v oblasti onomasticko-místopisné, která je možná dosud lehce přehlížena. Na příkladu pozemkových knih města Boskovice z 18. století jsme „prošli“ tehdejšími poddanským městečkem přes rynek, čili náměstí, a přilehlými ulicemi jsme se dostali až do bližšího i vzdálenějšího okolí, zejména lesů, luk a polí, kterými jsou Boskovice obklopeny a na nichž naši předkové hospodařili. Sledovali jsme názvy lokalit s nemovitostmi,

³¹ Dle F. Tichého se zaniklá osada *Střelice* rozkládala od druhé boží muky směrem k Doubrávám. Na ulici Havlíčkova jsou dvě boží muka. (Srov. Tichý, 1922, s. 26–27.)

³² F. Tichý *Vejšťice* označuje jako staré Hradisko v lese nad sudickou zastávkou, původ jména neobjasňuje (Tichý, 1922, s. 29).

³³ Název pochází pravděpodobně z dob, kdy Boskovice patřily rodu Ederů ze Štávnice, kteří se snažili na boskovickém panství těžit drahé kovy. (Srov. Tichý, 1922, s. 30.)

kteřé byly předmětem jejich zájmu. Naší pozornosti neunikl vývoj těchto místních i pomístních jmen a jejich zrcadlení do současných toponym, resp. anoikonym. V přehledné tabulce jsme předložili názvy z pozemkových knih, tedy z minulosti, reflektovány jsou jejich proměny, současný stav i geografické upřesnění prostřednictvím GPS souřadnic.

Práce s pomístními jmény, která mají svůj původ často hluboko ve středověku, představuje výzvu v oblasti jejich dnešní identifikace a lokalizace. S ohledem na stav historických map je každé odhalené a správně zařazené mikrotoponymum úspěchem a střípkem do toponomastické mozaiky. Uvedené pramenné příklady mohou zaujmout nejen čtenáře z řad osob znalých boskovických reálií, ale též jazykovědce v otázkách dialektologických. Studie může zároveň iniciovat ke vzniku obsáhlejší syntézy o veškerých urbanonymech a anoikonymech Boskovic, zahrnující jak názvy novějších a nových ulic (např. v 19. stol. propojením někdejší *Doubravské a Německé ulice* vznikla *Nová ulice*, dnes zvaná *Slovákova*, ul. *Na Chmelnici*, apod.), které tento článek jen okrajově nastiňuje, tak jména (dnes už prakticky nepoužívaná) domů na Masarykově náměstí (např. jedním z nejstarších je dům *U Zlatého hroznu*, s dochovaným domovním znamením – hroznem – vytesaným ve svorníku nad vraty, popř. někdejší lékárna *U Černého orla*³⁴) či názvů z židovské čtvrti (např. *U Vážné studny*).

LITERATURA

- BARANOK, J. – HLAVA, M. – REIBL, P. et al. (1999): *Boskovice od pravěku do konce 20. století*. Boskovice: Muzeum Boskovicka.
- BOHÁČEK, T. (1968): Panina louka. *Vlastivědné listy Boskovicka*, 1, 3, s. 6–7.
- BRÁNSKÝ, J. (1990): *Boskovice v proměnách času*. Boskovice: Městský národní výbor.
- ČECHOVÁ, G. – HLADÍK, C. – HOLL, I. – RADIMSKÝ, J. – VOLF, M. (1961): Soupis starých pozemkových knih. *Archivní časopis*, 11, s. 6–16.
- DAVID, J. (2017): Urbanonymum. In: P. Karlík – M. Nekula – J. Pleskalová (eds.): *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. [online] <<https://www.czechency.org/slovník/URBANONYMUM>> cit. 2021-09-14.
- DEMČIKOVÁ, E. (1970): *Pozemkové knihy uložené v archivech Severomoravského kraje (15.–19. století)*. Opava: Státní archiv.
- FILIP, V. (2015): *Boskovice v historických fotografiích a pohlednicích*. Brno: Josef Filip 1938.
- GREGOROVÁ, H. (1979): Pozemkové knihy pražské metropolitní kapituly v 16. a 17. století (Pramen ke sledování zatížení poddaných). *Sborník archivních prací*, 29, s. 277–317.
- HANZAL, J. (1964): Současný stav a úkoly studia českých pozemkových knih. *Sborník archivních prací*, 14, s. 39–56.

³⁴ K domům na náměstí blíže Bránský, 1990, s. 34, s. 41–42.

- HLAVÁČEK, I. – NOVÝ, R. – KAŠPAR, J. (2002): *Vademecum pomocných věd historických*. Jinočany: H & H.
- HOSÁK, L. (1936): *Dějiny Boskovska. Díl 3, Od bitvy bělohorské do r. 1848*. Boskovice: Alois Menšík.
- HOSÁK, L. – PETRŮ, E. – SKUTIL, J. (1969): *Boskovice v dějinách: sborník příspěvků k historii města a okolí*. Boskovice: Městský národní výbor.
- HOSÁK, L. – ŠRÁMEK, R. (1970): *Místní jména na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Academia.
- CHOCHOLÁČ, B. (1993a): O studiu pozemkových knih. *Sborník prací filosofické fakulty brněnské univerzity, řada historická, C 40*, s. 51–61.
- CHOCHOLÁČ, B. (1993b): Pozemkové knihy – neprávem opomíjený historický pramen. In: K. Schelle – P. Průcha (eds.): *Historie a současnost veřejné správy. Sborník příspěvků z vědecké konference*. Brno: Masarykova univerzita, s. 8–11.
- JUREK, J. [bez datace]: *Tak žilo město*. Boskovice: Okresní vlastivědné muzeum.
- JUREK, J. (1958): *Čtení o minulosti města Boskovic*. Boskovice: Okresní vlastivědné muzeum.
- JUREK, J. (1963): *Z boskovických lesů*. Boskovice: Vlastivědné muzeum.
- Kol. autorů (2017): *Boskovice v pohledech do minulosti*. Boskovice: Město Boskovice ve spolupráci s Muzeem regionu Boskovicka, p. o., v nakladatelství František Šalé – Albert. *Mapy.cz* [online] <www.mapy.cz>.
- MINXOVÁ, M. (1995): *Pověsti a vyprávěčky z Boskovic*. Boskovice: Formát.
- MLATEČEK, F. (1986): Kaple svaté Otýlie. In: *Církevní objekty v Boskovicích a blízkém okolí*. Rukopis. Boskovice, s. 15–16.
- MUSILOVÁ, I. (2013): *Edice nejstarší městské knihy boskovické z let 1484–1565 (1581) se zaměřením na paleografickou analýzu*. Diplomová práce. Brno: Filozofická fakulta Masarykovy univerzity.
- PLESKALOVÁ, J. (2017): Pomístní jméno. In: P. Karlík – M. Nekula – J. Pleskalová (eds.): *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. [online] <https://www.czechency.org/slovník/POMÍSTNÍ_JMÉNO> cit. 2021-04-12.
- POLÁK, S. (1966): Knihy pozemkové a knihy městské (Poznámka k diplomatické terminologii). *Archivní časopis*, 16, s. 208–215.
- PROCHÁZKA, V. (1963): *Česká poddanská nemovitost v pozemkových knihách 16. a 17. stol.* Praha: ČSAV.
- SEDLÁČEK, P. (2012): *Paleografický rozbor rychtářské knihy města Boskovic 1556–1667*. Bakalářská práce. Brno: Filozofická fakulta Masarykovy univerzity.
- SEDLÁČEK, P. (2014): *Paleografický rozbor kroniky Antonína Johanna Pardubského 1714–1858*. Diplomová práce. Brno: Filozofická fakulta Masarykovy univerzity.
- SEDLÁČEK, P. (2015a): Tzv. kronika Antonína Johanna Pardubského a přijímání měšťanů v Boskovicích v letech 1716–1858. *Sborník prací Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity, řada společenských věd*, 29, 1, s. 11–25.
- SEDLÁČEK, P. (2015b): Pozemkové knihy města Boskovice 1694–1786. *Sborník prací pedagogické fakulty Masarykovy univerzity, řada společenských věd*, 29, 2, s. 12;
- SEDLÁČEK, P. (2016a): Paleografický rozbor tzv. kroniky Antonína Johanna Pardubského 1714–1858. *Sborník prací Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity, řada společenských věd*, 30, 1, s. 37–55.

- SEDLÁČEK, P. (2016b): Průnik kurentu do české novogotické kurzívy na příkladu boskovické rychtářské knihy 1556–1667 (1687). *Sborník prací Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity*, 30, 2, s. 43–60.
- SEDLÁČEK, P. (2019): Soupisy pozemkové. In: K. Schelle – J. Tauchen (eds.): *Encyklopedie českých právních dějin. XV. svazek Soukromé-Správa ústřední*. Plzeň – Ostrava: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., v koedici s Key Publishing s. r. o., s. 24–26.
- SEDLÁČEK, P. (2020): Paleografická analýza písařských rukou v pozemkové knize města Boskovice (1768–1784). *Sborník prací Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity, řada společenských věd*, 34, 2, s. 14–28.
- SEDLÁČEK, P. (2021): Paleographical analysis of scribes' hands in the Boskovice land register inv. no. 44. *Czech-Polish Historical and Pedagogical Journal*, 13, 1 [v tisku]
- SEDLÁČEK, P. (2021b): Pozemkové knihy města Boskovice z let 1768–1790. *Střední Morava. Vlastivědná revue*, 27, 51, s. 104–119.
- SKUTIL, J. (1931): *Pravěk Boskovska*. Boskovice: Alois Menšík.
- SPJMS: *Slovník pomístních jmen na Moravě a ve Slezsku*. [online] <<https://spjms.ujc.cas.cz/obce/nazvy/00832>> cit. 2021–09–16, <<https://spjms.ujc.cas.cz/obce/nazvy/05428>> cit. 2021–09–16, <<https://spjms.ujc.cas.cz/entry/1410>> cit. 2021–04–19.
- STEHLÍK, M. – ZLÁMAL, B. – LIFKA, B. (1955): *Boskovice: Státní zámek a hrad, město a okolí*. Praha: STN.
- STEHLÍK, M. (1965): *Boskovice*. Brno: Krajské středisko státní památkové péče a ochrany přírody.
- STEHLÍK, M. (1969): *Boskovice: Státní hrad, zámek a památky v okolí*. Praha: Olympia.
- ŠPONER, B. (1970a): Radův žlíbek. *Vlastivědné listy Boskovicka*, 3, 1, s. 11.
- ŠPONER, B. (1970b): Studánka v Klósným. *Vlastivědné listy Boskovicka*, 3, 3, s. 14–15.
- ŠTARHA, I. (1967): K soupisu pozemkových knih v Jihomoravském kraji. *Archivní časopis*, 17, s. 200–205.
- TICHÝ, A. (1931): *Pozemkový katastr a pozemkové knihy*. Praha: J. R. Vilímek.
- TICHÝ, F. (1922): *Vznik a vývoj města Boskovic*. Boskovice.
- TURČÍN, O. (1967): Několik poznámek k článku „Knihy pozemkové a knihy městské“. *Archivní časopis*, 17, s. 98–101.
- VÍTAMVÁS, P. (2015): Z muzejního depozitáře: Mapy a plány Boskovic. *Ohlasy dění na Boskovicku*, 9. 9. 2015. [online] <<https://ohlasy.info/clanky/2015/09/mapy-boskovic.html>> cit. 2021–04–12.
- VODÁČEK, A. (1940): *Boskovice. Vývoj, památky, pověsti*. Boskovice: Jos. Kalandra.
- VOLF, M. (1966): Výsledky soupisu gruntovních knih ve Středočeském kraji. *Sborník archivních prací*, 16, s. 50–127.

Petr Sedláček
sedlacek@brno.avcr.cz
Historický ústav, pobočka Brno
Akademie věd ČR, v. v. i.
Veveří 97
602 00 Brno